

Uchwała nr 34
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 31 stycznia 2025 roku
w sprawie projektu „Rządowej strategii współpracy z Polonią i Polakami za granicą
na lata 2025-2030”

Na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, 1761, 1940) oraz § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2052) uchwała się stanowisko Rady Działalności Pożytku Publicznego w sprawie projektu „Rządowej strategii współpracy z Polonią i Polakami za granicą na lata 2025-2030”, któremu w wykazie prac programowych Rady Ministrów nadano numer ID86.

§ 1

Rada Działalności Pożytku Publicznego opiniuje pozytywnie projekt „Rządowej strategii współpracy z Polonią i Polakami za granicą na lata 2025-2030”, zwanej dalej „Strategią”, jednocześnie wnosząc do niego następujące uwagi:

- 1) niezwykle ważne jest uwzględnienie i podkreślenie w Strategii potrzeby wzmocnienia i rozszerzania instrumentów wspierania nauki języka polskiego Polaków i osób polskiego pochodzenia żyjących poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wymaga przeprowadzenia dokładnej analizy i przeglądu aktualny system finansowania i dotowania z budżetu państwa działalności organizacji polonijnych oraz innych środowisk Polonii i Polaków za granicą, przy czym potrzebne jest przeprowadzenie na ten temat szczegółowych konsultacji publicznych, szeroko informując o nich organizacje i środowiska Polonii i Polaków za granicą;
- 3) bardzo ważne jest uwzględnienie i podkreślenie w Strategii potrzeby wspierania środowisk i organizacji młodzieżowych wśród Polonii i Polaków za granicą, którego celem powinno być zachowanie poczucia przynależności do narodu polskiego oraz przywiązania do polskości przez młodych przedstawicieli Polonii i Polaków za

granicą, a także dzieci, wnuków i dalszych potomków Polaków żyjących poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;

- 4) należy uwzględnić i podkreślić w Strategii potrzebę wspierania szkoleń i programów edukacyjnych wzmacniających kompetencje lidarskie (przywódcze) osób pełniących funkcje kierownicze i lidarskie w organizacjach i środowiskach Polonii i Polaków za granicą, a także aspirujących do takiej roli, jak również innych aktywnych społecznie przedstawicieli tych organizacji i środowisk w celu zachęcenia ich do podjęcia się roli przywódczej (lidarskiej) w istniejących i nowopowstających organizacjach zrzeszających przedstawicieli Polonii i Polaków za granicą;

- 5) repatriacja do Polski, o której mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji

(Dz. U. z 2022 r. poz. 1105), jest bardzo ważnym instrumentem wspierania Polaków i osób polskiego pochodzenia żyjących poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków ich rodzin, w szczególności (zgodnie z preambułą ustawy o repatriacji) „potomków dawnej Rzeczypospolitej, ofiar komunistycznego terroru, przemocą zmuszonych do opuszczenia ziemi przodków (...)” – dlatego też bardzo ważne jest zaznaczenie w Strategii, że w latach obowiązywania Strategii (2025-2030) repatriacja będzie kontynuowana i wspierana przez władze państwowe Rzeczypospolitej Polskiej, a także mogą być wprowadzane i wdrażane nowe instrumenty repatriacji, jak również wzmacniane instrumenty repatriacji już istniejące – przy czym należy przewidzieć możliwość wprowadzenia zmian przepisów regulujących repatriację, które wspomogą organizację repatriacji do Polski, biorąc pod uwagę, że przewidywane zmiany legislacyjne powinny opierać się na aktualnych i sprawdzonych danych oraz statystykach, a ponadto potrzebne jest przeprowadzenie na ten temat szczegółowych konsultacji publicznych, szeroko informując o nich organizacje i środowiska Polonii i Polaków za granicą;

- 6) w związku z narastającym i od wielu lat nierozwiązanym problemem bezdomności polskich migrantów poza granicami kraju – w szczególności w największych miastach krajów tzw. starej Unii Europejskiej, Rada Działalności Pożytku Publicznego zgłasza następujące postulaty do priorytetu 6 Strategii „Wsparcie społeczno-humanitarne”:

- a) utworzenie odrębnego instrumentu finansowania (funduszu) działalności polskich organizacji niosących pomoc i poradnictwo socjalne polskim migrantom
poza granicami kraju; obecnie istnieje wiele funduszy administrowanych przez różne organy publiczne (m.in. Senat RP, MSZ, MKiDN, MNiSW, MEN i wiele innych), które dysponują środkami na współpracę z Polonią i wsparcie Polaków za granicą, jednak żaden z nich nie uwzględnia kwestii wsparcia socjalnego migrantów w trudnych sytuacjach życiowych, w tym w kryzysie bezdomności; w chwili obecnej w zasadzie jedynym stabilnym źródłem finansowania organizacji świadczących wsparcie polskim migrantom w kryzysie bezdomności są zagraniczne rządy i samorządy;
 - b) utworzenie finansowanego ze środków budżetu państwa serwisu internetowego poświęconego wsparciu socjalnemu oraz pomocy w powrocie z nieudanych migracji, a także zmiany ułatwiające powroty osobom w szczególnych sytuacjach (bezdomność, uzależnienie, deportacja, zadłużenie w Polsce);
 - c) stworzenie możliwości obejmowania przez Konsulaty Rzeczypospolitej Polskiej polskich migrantów w kryzysie bezdomności i w innych uzasadnionych przypadkach tymczasowym prawem do świadczeń opieki zdrowotnej na wzór procedur opisanych w art. 54 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 7) Rada Działalności Pożytku Publicznego proponuje rozważenie możliwości, by poza częścią dotyczącą szkolnictwa wprowadzić do Strategii rozdział o rozwoju współpracy między organizacjami pozarządowymi w Polsce a organizacjami zrzeszającymi Polonię i Polaków za granicą, przewidujący także możliwości finansowania i dotowania z budżetu państwa w przejrzysty sposób takiej współpracy.

§ 2

Rada Działalności Pożytku Publicznego sygnalizuje, że w toku opiniowania projektu Strategii zostały zgłoszone przez przedstawicieli organizacji pozarządowych w

szczegółności następujące propozycje i uwagi, o których rozważenie Rada Działalności Pożytku Publicznego zwraca się do strony rządowej:

- 1) postulowano wprowadzenie skutecznych instrumentów kontroli polskich operatorów finansowania działalności organizacji polonijnych;
- 2) zgłaszano propozycję uwzględnienia w Strategii wizji dotyczącej Karty Polaka i repatriacji, wskazując, że są to kluczowe instrumenty polityki polonijnej na Wschodzie; przy tym postulowano, że zamiast mówienia o Karcie Polaka i repatriacji językiem walki z nadużyciami i wyłudzeniami, Strategia powinna zawierać skonkretyzowaną wizję wspierania Polonii i Polaków na Wschodzie;
- 3) postulowano zróżnicowanie w Strategii nauczania języka polskiego jako drugiego oraz języka polskiego jako obcego, a także podwyższania kwalifikacji nauczycieli języka polskiego w zakresie nauczania języka polskiego jako drugiego oraz języka polskiego jako obcego;
- 4) zauważono potrzebę uwzględnienia w Strategii działań integracyjnych oraz nauki języka polskiego dla osób, które nabyły obywatelstwo polskie i nie ukończyły wcześniej kursów języka polskiego pozwalających im w wystarczającym stopniu posługiwać się językiem polskim;
- 5) zgłaszano postulat uwzględnienia w Strategii roli mediów polonijnych oraz instrumentów ich długoterminowego wspierania;
- 6) w kwestii uznawania kwalifikacji i dyplomów dla Polaków zza granicy zgłoszono postulat uwzględnienia mechanizmów systemowych, które będą pozwalały pozyskiwać specjalistów z różnych dziedzin i mogą dotyczyć nie tylko ekspertów spośród środowisk Polonii i Polaków za granicą, ale też osób bez polskiego pochodzenia, zważywszy, że w Polsce obserwuje się luki na rynku pracy;
- 7) zauważono, że w preambule Strategii uwzględniono osoby innej narodowości niż polska pochodzące z terenów Rzeczypospolitej, ale zabrakło rozwinięcia tej tezy i przedmiotowego zagadnienia w dalszej części Strategii;
- 8) zgłoszono potrzebę uwzględnienia w Strategii aktualnej sytuacji geopolitycznej, w tym między innymi trwającej wojny na terytorium Ukrainy oraz sytuacji Polaków żyjących obecnie w Republice Białorusi i Federacji Rosyjskiej;

- 9) zgłoszono propozycję zmiany przepisów dotyczących wydawania Karty Polaka poprzez zniesienie kryterium aktywności w organizacjach polonijnych na rzecz wprowadzenia kryterium znajomości języka i kultury polskiej;
- 10) w celu wyeliminowania przypadków nadużyć i fałszerstw w procesie przyznawania Karty Polaka sygnalizowano potrzebę organizowania kontrolnego sprawdzania słuszności uzasadnień wcześniej wydanych Kart Polaka;
- 11) zgłoszono propozycję rozważenia uwzględnienia w Strategii wspierania międzynarodowych i ponadregionalnych organizacji polonijnych, a także imprez polonijnych organizowanych w Polsce.

§ 3

Niniejszą uchwałą należy przekazać:

- 1) Prezesowi Rady Ministrów;
- 2) Przewodniczącej Komitetu do spraw Pożytku Publicznego;
- 3) Ministrowi Spraw Zagranicznych;
- 4) Międzyresortowemu Zespołowi do spraw Polonii i Polaków za Granicą;
- 5) Dyrektorowi Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą w Ministerstwie Spraw Zagranicznych;
- 6) Komisji Łączności z Polakami za Granicą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący

Rady Działalności Pożytku Publicznego

Michał Braun

Maciej Kunysz